

Yayına Geliş Tarihi: 08.09.2025
Yayına Kabul Tarihi: 28.10.2025
Online Yayın Tarihi: 31.12.2025

Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik
Araştırmalar Dergisi
Cilt:9, Sayı:3, Yıl:2025, Sayfa:193-220
ISSN: 2587-2206

ARAŞTIRMA MAKALESİ/RESEARCH ARTICLE

TURİZMİN BÖLGESEL KALKINMAYA EKONOMİK ETKİLERİNİN TURİZM PAYDAŞLARI BAKİŞ AÇISIYLA İNCELENMESİ: EDİRNE DESTİNASYONU

Sibel SÜ ERÖZ¹
Kaplan UĞURLU²
Aydemir AY³

Özet

Bu çalışma, Edirne ilinde turizmin bölgesel kalkınmaya ekonomik etkilerini turizm paydaşlarının algıları üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Nicel yöntemle tasarlanan araştırmada, 385 paydaştan veri toplanmış ve elde edilen veriler tanımlayıcı istatistikler aracılığıyla analiz edilmiştir. Bulgulara göre, paydaşlar turizmi bölgesel kalkınmada lider sektör olarak görmekte ve turizme yatırım yapılmasının Edirne'nin kalkınması açısından faydalı olacağını düşünmektedir. Paydaşların olumlu algılarında "Bölgeye döviz girişini artırır", olumsuz algılarında ise "Bölgesel enflasyon yaratır" ifadesi öne çıkmaktadır. Olumlu algılar olumsuzlardan anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca, demografik değişkenlere göre algılarda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Olumlu algılar değerlendirildiğinde; yiyecek-içecek işletmesi çalışanlarının olumlu ekonomik etkileri bölge esnafına göre daha yüksek algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerin turizmin ekonomik etkisine yönelik olumlu algıları kadınlardan daha yüksek çıkmıştır. Gelir düzeyi düşük olanların daha az

¹ Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, E-mail: sibeleroz@hotmail.com ORCID ID: 0000-0001-5735-9071

² Prof. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, E-mail: kugurlu@superonline.com ORCID ID: 0000-0003-0134-3681

³ Doktora Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Başkanlığı, E-mail: aydemir.ay@edirne.bel.tr ORCID ID: 0000-0001-6609-4095

Atıf/Citation: Eröz Sü, S., Uğurlu, K., & Ay, A. (2025). Turizmin bölgesel kalkınmaya ekonomik etkilerinin turizm paydaşları bakış açısıyla incelenmesi: Edirne destinasyonu. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 193-220.

olumlu algıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Olumsuz algılar değerlendirildiğinde; erkekler kadınlardan, bekarlar evlilerden daha yüksek olumsuz algıya sahiptir. Gelir düzeyi düşük turizm paydaşları turizmin olumsuz ekonomik etkilerinden daha fazla zarar gördüğünü belirtmiştir. Çalışma, turizmin bölgesel kalkınmadaki rolünü paydaş perspektifinden ortaya koyarak literatüre katkı sağlamakta ve olumlu etkilerin desteklenip olumsuz etkilerin azaltılması için sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: turizm, bölgesel kalkınma, ekonomik etkiler, Edirne, Türkiye

EXAMINING THE ECONOMIC IMPACTS OF TOURISM ON REGIONAL DEVELOPMENT FROM THE PERSPECTIVE OF TOURISM STAKEHOLDERS: THE EDİRNE DESTINATION

Abstract

This study examines the economic impacts of tourism on regional development in Edirne, Türkiye, through the perceptions of tourism stakeholders. In the research designed with quantitative method, data were collected from 385 stakeholders and the obtained data were analyzed through descriptive statistics. According to the findings, stakeholders consider tourism as a leading sector in regional development and believe that investing in tourism will be beneficial for the development of Edirne. The statement "It increases foreign currency inflow to the region" is prominent among stakeholders' positive perceptions, while "It creates regional inflation" is prominent among stakeholders' negative perceptions. Positive perceptions significantly outweigh negative ones. Furthermore, significant differences in perceptions were identified based on demographic variables. When evaluating positive perceptions, it was concluded that food and beverage employees perceive the positive economic impacts more strongly than local businesses. Male stakeholders reported higher positive perceptions of the economic impact of tourism than female stakeholders. Those with lower incomes had less positive perceptions. When evaluating negative perceptions, males had higher negative perceptions than female, and singles had higher negative perceptions than marrieds. Low-income tourism stakeholders reported being more harmed by the negative economic impacts of tourism. This study contributes to the literature by presenting the role of tourism in regional development from a stakeholder perspective and emphasizes the need to develop sustainable policies to support positive impacts and mitigate negative impacts.

Keywords: tourism, regional development, economic impacts, Edirne, Türkiye

GİRİŞ

Turizm, günümüzde dünyanın en büyük ve en hızlı büyüyen sektörlerinden biri olup, birçok ülke için ekonomik kalkınmanın temel aracı olarak kabul edilmektedir (Abel ve Le Roux, 2017). Uluslararası turizm küresel dış ticaretin en büyük kalemlerinden birini oluştururken (Bahar ve Kozak, 2013), 2019 COVID 19 pandemisi sürecinde ciddi bir gerileme

yaşamış, 1,5 milyar olan uluslararası turist sayısı 2020 ve 2021 yıllarında büyük oranda azalış göstermiş 2022 ve 2023 yıllarından itibaren ise hızla toparlanmaya başlamıştır. Turizmden elde edilen gelir de buna paralel bir değişim göstermiştir. 2019 yılında 1,7 trilyon dolar olan turizm geliri 2020 ve 2021 yıllarında azalış gösterirken 2022 ve 2023 yıllarında toparlanmaya başlamıştır (UNWTO-The United Nations World Tourism Organization, 2024). UNWTO (2025)'nin son verilerine göre ise 2024 yılında 1,4 milyar kişi uluslararası seyahat gerçekleştirerek pandemi öncesi seviyelere neredeyse (%99) tamamen ulaşmış ve elde edilen gelir ise 1,9 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de de benzer bir seyir izlenmiş; 2019’da yaklaşık 52 milyon kişi olan turist sayısı, 2020 ve 2021 yıllarında azalmış ancak 2022 yılında toparlanma sürecine girmiş ve 2024 yılında 62 milyon kişi ile pandemi öncesi gelen turist sayısı aşılmıştır. Türkiye’nin pandemiden önce yaklaşık 42.9 milyon USD olan turizm geliri, 2020 ve 2021 yıllarında azalış gösterirken sonrasında dünya genelinden çok daha hızlı bir iyileşme hızı göstererek 2022, 2023 yıllarında pandemi öncesi elde edilen gelir düzeyini aşmıştır ve 2024 yılında 60.4 milyon USD gelir elde edilmiştir (TÜİK, 2025a).

Ayrıca Türkiye, Dünya Ekonomik Forumu’nun Seyahat & Turizm Gelişim Raporu (World Economic Forum, 2024)’na göre, 4.39 puan değeri ile 119 ülkenin ekonomisi arasında 29. sırada yer alarak sektördeki rekabet gücünü ortaya koymaktadır. Bu verilerden hareketle turizmin tüm dünyada olduğu gibi Türkiye için de önemli bir sektör olmaya devam ettiğini söylemek mümkündür.

Bölgesel kalkınma, “ekonomik ve toplumsal potansiyelin uyarılması aracılığıyla bir bölgenin refah seviyesindeki artış”ı ifade etmektedir (Çeken, 2008; Baykul ve Işık Maden, 2017). Bu bağlamda Edirne ili de turizm sektöründen daha fazla pay alarak refah seviyesindeki artışı hedeflemektedir ve bu yönde politikalar geliştirmeye çalışmaktadır. Turizm sektörünün başarısındaki ölçüt de genel olarak ekonomik etkileri ile bağdaştırılarak değerlendirilmektedir. Turizmin ekonomik etkilerinin doğru değerlendirilebilmesi için destinasyonlardaki paydaş algılarının ölçülmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Böylelikle destinasyonlara yönelik ele alınması gereken memnuniyet ve memnuniyetsizlik alanları belirlenerek düzeltici eylemler geliştirmek mümkün olacaktır. Ancak literatürde, özellikle bölgesel düzeydeki turizm harcamalarının kalkınmaya etkisi üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır (Motsa vd., 2021).

Edirne İstanbul'a olan yakınlığının yanı sıra Yunanistan (*Pazarkule ve İpsala kara sınır kapısı ve Uzunköprü demiryolu sınır kapısı*) ve Bulgaristan'a (*Kapıkule ve Hamzabeyli kara sınır kapıları ve Kapıkule demiryolu sınır kapısı*) açılan sınır kapıları ve Saros (*deniz sınır kapısı*) (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2025) ile hem iç turizm hem de dış turizm açısından potansiyeli yüksek bir ildir. Coğrafi konumunun yanında sahip olduğu turizm arz kaynakları ile de önemli bir turizm destinasyonudur. Turizm, ekonomik açıdan bu destinasyon için itici bir güç oluşturmaktadır. Gerek Türkiye'ye en çok turist yollayan 4. ülke konumunda olan Bulgaristan ve 20. sırada olan Yunanistan (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2025a) ile sınır kapısının olması gerekse de diğer illerden gelen yerli ziyaretçiler hem konaklamalı hem de günübirlik ziyaretleri ile Edirne ili ekonomisi üzerinde turizmin etkili olduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk olarak turizmin bölgesel kalkınmaya yönelik ekonomik etkilerine ilişkin literatüre genel bir bakış sunulmaktadır. İkinci bölümde Edirne destinasyonunun turizm ile ilişkili sektörel yapısını ortaya koymak adına turizm arz kaynakları verileri incelenmektedir. İlk iki bölümde ikincil veri toplama tekniklerinden olan literatür taramasından yararlanılmıştır. Son bölümde, Edirne destinasyonu turizm paydaşlarının ekonomik etkilere ilişkin bakış açılarını belirlemeye yönelik nicel araştırmanın metodolojisi sunulmakta; sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular tartışılarak öneriler geliştirilmektedir.

1. TURİZMİN BÖLGESEL KALKINMAYA EKONOMİK ETKİLERİ

Ülkelerin ekonomik açıdan çözüm arayışında olduğu temel sorunlardan biri, bölgeler arası dengesizlikleri azaltarak tüm bölgelerde refahın dengeli bir şekilde dağılımını sağlamaktır. Kısmen geri kalmış bölgelerde, lokomotif görevi üstlenecek sektör oluşturularak bölgenin kalkınması sağlanabilmektedir (Ünlüönen, Tayfun ve Kılıçlar, 2011). Türkiye'de turizm sektörü bu rolü üstlenmektedir. Turizmin ulusal ve uluslararası düzeydeki ekonomik önemi, turistlerin destinasyonda gerçekleştirdikleri harcamalar aracılığıyla ülke ekonomisine ve yerel halka sağladığı katkılardan kaynaklanmaktadır. Her yıl turizm yoluyla gelişmiş ekonomilerden diğer ülke ekonomilerine önemli miktarda değer transferi gerçekleşmektedir (Zengin, 2014). Ayrıca turizm kalıcı ve kapsayıcı ekonomik büyüme için de destekleyici bir rol üstlenmektedir (OECD, 2020).

Turizmin olumlu ekonomik etkileri genellikle “*moneter (mali)*” ve “*reel (gerçek)*” olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Dış ödemeler

dengelesine etkisi, gelir yaratıcı etkisi, turistik yatırımların gelir etkisi ve devletin vergi gelirlerini arttırıcı rolü (Vanhove, 2005; Öztaş ve Karabulut, 2006; Akış Roney, 2011; Ünlüöner, Tayfun ve Kılıçlar, 2011) başlıca moneter etkiler olarak sıralanabilir. Turizmin reel etkileri ise istihdam etkisi, diğer sektörler üzerindeki etkisi ve alt ve üst yapıya etkisi (İçöz ve Kozak, 2002; Vanhove, 2005; Öztaş ve Karabulut, 2006; Ünlüöner, Tayfun ve Kılıçlar, 2011;) bölgelerarası dengesizliği giderici etkisi (Archer ve Fletcher, 1990; Akış Roney, 2011; Ünlüöner, Tayfun ve Kılıçlar, 2011; Bahar ve Kozak, 2013; Kozak, Akoğlan Kozak ve Kozak, 2015) ve girişimciliği desteklemesi (Vanhove, 2005) olarak sıralanmaktadır. Turizm bu söz konusu olumlu etkileri ile bölgesel kalkınma için bir araç olarak kullanılmaktadır.

Diğer yandan; turizmin olumsuz ekonomik etkileri de söz konusudur. Bunlar; ithalat etkisi, enflasyon etkisi, fırsat maliyetleri etkisi, yabancı sermaye etkisi (Yağcı, 2003; Bahar ve Kozak, 2013), kârların transferi, yabancı işgücü istihdamı, teknoloji transferleri (Yağcı, 2003), ekonomik bağımlılık (Archer ve Fletcher, 1990; Yağcı, 2003; Vanhove, 2005), mevsimlik dalgalanma ve dış ülkelere bağımlılık (Kozak, Akoğlan Kozak ve Kozak, 2015) olarak sıralanmaktadır.

2. EDİRNE DESTİNASYONU TURİZM ARZ KAYNAKLARI

Türkiye’de turizm, ekonomik kalkınmanın lokomotif sektörlerinden biri olarak 12. Kalkınma Planı’nda öncelikli hedefler arasında yer almakta; döviz kazandırıcı hizmetlerin artırılması ve Türkiye’nin dünya turizminde lider konuma taşınması amaçlanmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023). Kültür temelli 15 marka kentten biri olarak belirlenen Edirne, zengin tarihi geçmişi, kültürel mirası ve doğal kaynaklarıyla bu hedefe katkı sağlayabilecek önemli bir destinasyondur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007).

Edirne ilinin en eski halkı Traklar soyundan gelen Odrisler olarak kabul edilmektedir. 1361 yılında I. Murat tarafından fethedilen ve İstanbul’un alınışına kadar 92 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu’na başkentlik yapan (Edirne İli Turizm Master Planı 2022-2030, 2022) Edirne günümüzde önemli bir tarih ve kültür destinasyonu olarak öne çıkmaktadır. İlde Osmanlı İmparatorluğu dönemine ait 612 tarihi eser bulunmaktadır (Edirne Belediyesi, 2025). Günümüzde toplam taşınmaz kültür varlığı sayısı 1354 ve toplam 1.1702.967,41 m² ile sit alanı sayısı ise 308’dir (T.C. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2025c). İlde, Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, 2025a) ve 1361 yılından beri 664 yıldır devam eden Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (UNESCO Türkiye Millî

Komisyonu, 2025b) UNESCO’nun Dünya Kültürel Miraslar Listesi’nde yer almaktadır. Aynı zamanda Kültürel Miras Listesi’ne giren Bahar Bayramı Hıdırellez (UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, 2025b) Edirne’de sadece Trakya Bölgesine özgü “*Kakava Festivali*” ile birlikte kutlanmaktadır. Destinasyonunun diğer bir önemli çekicilik kaynağı ise Trakya Üniversitesi bünyesinde bulunan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi, 2004 yılında dünyanın en saygın müzecilik ödülllerinden biri olan “Avrupa Konseyi Avrupa Müze Ödülü”ne layık görülmüştür. Ayrıca müze, Avrupa Kültür Mirası Birliği tarafından “Mükemmellik Kulübü” üyeliğine kabul edilerek uluslararası alanda da önemli bir prestij kazanmıştır (T.C. Trakya Üniversitesi, 2025). Edirne ili turizm arz kaynakları ile başta kültür turizmi olmak üzere, inanç turizmi, gastronomi turizmi, alışveriş turizmi, festival turizmi, sağlık turizmi, film turizmi, kırsal turizm, deniz turizmi, su altı dalış turizmi, kamp karavan turizmi gibi turizm çeşitleri gerçekleştirebilmektedir. Tablo 1’de Edirne destinasyonu turizm arz kaynaklarının bir kısmı gösterilmektedir.

Tablo 1. Edirne Destinasyonu Turizm Arz Kaynakları

Turizm Arz Kaynakları	
Camiler	Selimiye Camii, Yıldırım Beyazıt Camisi, Eski Cami, Muradiye Camisi, (Cami-i Atik-Ulu Cami), Beylerbeyi Camisi, Gazimihal Camisi, Mezit Bey (Yesilce) Camisi, Üç Serefeli Cami, II. Beyazıt Camisi ve Külliyesi, Darülhadis Camisi, Evliya Kasım Paşa Camisi, Şahmelek (Paşa) Camisi
Festivaller	Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, Kakava Hıdırellez Festivali, Lavanta Festivali, Kabak Festivali, Kahve ve Çikolata Festivali
Edirne Tarihi Tren İstasyonu	II. Abdülhamid tarafından yaptırılan istasyon günümüzde Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi olarak kullanılmaktadır.
Makedonya Saat Kulesi	Edirne tarihinin en eski yapısıdır ve Roma kralı Hadrianus tarafından inşa edilen surların kulelerindendir. Edirne valilerinden Hacı İzzet Paşa tarafından kulenin üzerine saat konulmuştur.
Edirne Sarayı	19. yy’a kadar kullanılan sarayın Cihannüma Kasrı, Kum Kasrı Hamamı, Bab-üs Saade, Matbahi Amire ve Adalet Kasrı günümüze ulaşabilmiştir.
Kervansaraylar	Rüstem Paşa Kervansarayı (Restore edilerek otel haline getirilen kervansaray, 1980’de Ağa Han Mimarlık Ödülü’nü almıştır.)
Müzeler	Sultan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi, Fatih Sultan Mehmet Müzesi, Necmi İğe Evi Etnografya Müzesi, Hasan Ali Yücel Çocuk Müzesi, Uzunköprü Kent Müzesi, Hıdırlık Tabya Balkan Tarihi Müzesi, Özel Osman İnci Müzesi, Edirne Kent Müzesi, İlhan Koman Resim ve Heykel Müzesi, Selimiye Vakıf Müzesi, Balkan Müzesi, Milli Mücadele Lozan Müzesi, Türk İslam Eserleri Müzesi, Edirne Müzesi, Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi
Hamamlar	Saray Hamamı, Mezit Bey Hamamı, Sokullu Hamamı, Beylerbeyi Hamamı, Yeniçeri Hamamı
Şehitlikler	Şükrüpaşa Anıtı, Sarayıcı Balkan Savaşı Şehitliği, Kapıkule yolu üzerindeki Şehitlik, Jandarma Şehitliği
Sinagog ve Kiliseler	Edirne Büyük Sinagog, İtalyan (Katolik) Kilisesi, Sweti George

	(Esweti Georgi) Kilisesi, St. Konstantin ve Elena Kilisesi
Milli Parklar ve Tabiat Parkları	Gala Gölü Milli Parkı, Danişment Tabiat Parkı, Gökçetepe Tabiat Parkı
Kıyılar	Saros Körfezi Kıyıları (Ege Denizi)
Göller	Gala Gölü, Dalyan Gölü, Taşaltı Gölü, I.ve II.Tuzla Gölü, Göl Baba Bücürmene Gölü, Sığırcık Gölü, Pamuklu Göl
Akarsular	Ergene, Meriç, Tunca, Arda
Köprüler	Mecidiye Köprüsü, Ekmekçizade Ahmet Paşa Köprüsü, Saraçhane Köprüsü, Uzun Köprü
Çarşılar	Ali Paşa Çarşısı, Bedesten, Arasta Çarşısı
Tabyalar	Hıdırlık Tabyası, Şükrü Paşa Tabyası
Lozan Anıtı	1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması'nın sembolüdür.
Edirne Evleri	Köşkler, konaklar ve özel dekore edilmiş ahşap evler Edirnekari adı verilen özel süsleme tarzıyla dekore edilmiştir.
Batıklar	Airbus A330 tipi yolcu uçağı batığı
Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları	Ebru sanatı, Edirne çini sanatı, Edirnekari sanatı, Kispet yapımı, Telikacılık, Kat'ı sanatı, Bocuk gecesi, misk sabunu, Edirne bez bebekleri, aynalı süpürge
Gastronomik Unsurlar	Edirne tava ciğeri, Edirne köftesi, badem ezmesi, kallavi kurabiye, Edirne peyniri, deva-i misk helvası, gaziler helvası ve Osmanlı saray mutfağı lezzetleri

Kaynak: T.C. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2025a), T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Edirne İli Tabiat Turizmi Master Planı 2013-2023 (2012) ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Edirne İl Turizm Master Planı 2022-2030 (2022) verilerinden derlenmiştir.

Hizmetler sektörünün bir alt sektörü olan turizm sektörü; konaklama, yiyecek-içecek, seyahat, ulaştırma, kültür ve eğlence işletmesi ve hediyelik eşya sektörü olmak üzere farklı sektörleri barındırmaktadır. Bu sektörlerin birlikte çalışmaları sonucunda da turistik ürün ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, Edirne destinasyonundaki sektörel yapının genel görünümü aşağıda incelenmektedir.

Edirne ilinin konaklama tesislerine geliş, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarının dağılımı incelendiğinde; Edirne destinasyonunu ziyaret ederek konaklayan turist sayısı 2024 yılında 202.297 yabancı ve 465.243 yerli olmak üzere toplam 667.540 kişidir. Toplam geceleme sayısı 368.067 yabancı ve 911.098 yerli olmak üzere toplam 1.279.165'dir. Ayrıca tesislerde ortalama kalış süresi 1,96 gün ve doluluk oranı % 31.40'dır (T.C. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2025b). Verilerde genel olarak, Edirne ilinin yabancı turiste nazaran yerli turiste daha fazla bağımlı olduğu görülmektedir. Bu durum bir bakıma, uluslararası turizm gelirlerinden yeterince faydalanılamadığı anlamına gelmektedir. Geceleme sayıları incelendiğinde, konaklama tesislerinin yerli pazara daha fazla hitap ettiği ya da yabancı turist çekmede yeterince etkin olamadığı düşünülmektedir. Hem yabancı hem de yerli turistlerin ortalama kalış süresi ise 2 güne yakındır. Bu

süre Edirne ilini ziyaret eden turistlerin kısa süreli tatil eğiliminde olduklarına işaret etmektedir. Bu kısa konaklama süreleri, tesislerin gelir yaratma kapasitesini sınırlandırabileceği gibi turist başına düşen harcama miktarının da düşük kalmasına sebep olabilecektir. Özellikle yabancı turist kaynaklı doluluk oranının son derece düşük olması konaklama tesislerinin pazarlama ve tanıtım stratejilerini ve hizmet kalitelerinin gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca 2024 yılında, Edirne destinasyonuna sınır kapılarından giriş yapan yabancı ziyaretçilerin toplam sayısı 4.494.679 kişidir (T.C. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2025d). Bu veri 4.292.382 kişinin Edirne ilinde bir konaklama tesisinde hiç geceleme yapmadığını göstermektedir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2025) verilerine göre il genelinde toplam 130 adet konaklama işletmesi faaliyet göstermektedir. Ayrıca ilde 38 adet A grubu seyahat acentasının faaliyet gösterdiği belirlenmiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2025b). Bunların yanı sıra Edirne, Turizm İşletme Belgeli 4 adet gastronomi tesisi, 1 adet müstakil eğlence yerinin yanı sıra restoranlar, kafeler, pastaneler, fast-food işletmeleri, sokak lezzetleri satışları ve bar-pub olmak üzere zengin bir çeşitlilik ile yerli ve yabancı turistleri ağırlamaktadır.

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Edirne ili ekonomisi içinde sektörlerin payı incelendiğinde %37.2'sinin hizmetler sektörü, %32.7'sinin tarım sektörü, %11.6'sının sanayi sektörü ve %18.5'inin diğer sektörlerden oluştuğu görülmektedir (T.C. Edirne Valiliği, 2025). Bu yönüyle turizmin Edirne ekonomisine önemli bir değer kattığını söylemek mümkündür. Ayrıca turizm çarpan etkisi vasıtasıyla etrafında kümelenebilecek yeni iş kolları da oluşturabilmektedir.

Literatür incelendiğinde turizmin olumlu etkileri kadar olumsuz etkilerinin de bulunduğu söylenebilir. Çalışmada, Türkiye'nin sınır ili olan Edirne'nin turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkilerine (*olumlu ve olumsuz*) yönelik algıları ve turizmin bölgesel kalkınmaya etkilerine yönelik algısının çoklu bakış açısı ile belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Literatürde Türkiye özelinde turizmin etkilerini sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik etkileriyle birlikte inceleyen çalışmalar (Gümüş ve Özüpekçe, 2004; Çetin, 2009; Keskin ve Çontu, 2011; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Kervankıran, 2014; Karaman ve Gül 2015; Mesci ve Dönmez, 2016; Yılmaz, 2017; Akdu ve Öktem, 2019; Alaeddinoğlu ve Tekin,

2020) bulunmaktadır. Bu çalışmaların ortak yönü, söz konusu etkilerin turizmden en çok etkilenen paydaş olan yerel halkın bakış açısıyla incelenmesidir. Bir destinasyonda turizmin sadece ekonomik etkisine odaklanan etkileri olumlu ve olumsuz yönleri ile ortaya koyan çalışma (Kızıldemir, 2017) sayısı sınırlıdır. Ayrıca Edirne’de turizmin ekonomik etkilerini belirlemeye yönelik bir çalışmaya ulaşılmış (Ay, 2014) fakat turizmin ekonomik etkisine odaklanarak olumlu ve olumsuz yönleri ile ortaya koyan bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Çalışmada sadece yerel halkın değil turizmin diğer paydaşlarının da algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Böylelikle Edirne destinasyonundaki turizmin ekonomik etkileri konusunda kapsamlı bir görüş elde edilerek literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçların Edirne destinasyonunda turizmin olumsuz etkilerinin iyileştirilmesi, olumlu etkilerinin belirlenerek artırılması için politika geliştiricilere yön vermesi beklenmektedir. Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

- Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının, turizmin bölgesel kalkınmaya etkisinin önem derecesi hangi sırada algılanmaktadır?
- Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının, turizmin Edirne’nin kalkınması açısından ne ölçüde faydalı olduğuna dair algıları nasıldır?
- Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının, turizmin ekonomik etkisine yönelik algılarında olumlu mu yoksa olumsuz görüş mü hakimdir?
- Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının, turizmin ekonomik etkisine yönelik algılarında (olumlu ve olumsuz) en belirleyici etki nedir?
- Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkisine yönelik algıları (olumlu ve olumsuz) demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırma kapsamında turizmin ekonomik etkileri üzerine odaklanılırken, diğer etki alanlarının araştırma kapsamı dışında bırakılması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Nicel yöntemle yürütülen araştırmada veri toplama aracı olarak anket formundan yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini Edirne destinasyonunda şehir merkezinde bulunan turizm paydaşları (*konaklama işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri, seyahat acentaları, ulaşım işletmeleri, kültür ve eğlence işletmeleri, bölge esnafı, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetim çalışanları ve bölge halkı*) oluşturmaktadır. Dolayısıyla amaçlı örneklem türü seçilmiştir. Araştırma verileri 28.04.2025-12.07.2025 tarihleri arasında online hazırlanan dijital anket formunun yanı sıra, yüz yüze anket yöntemi ile toplanmıştır. Katılımcılar çalışmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş ve araştırmaya

katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Edirne merkez ilçesinde yaşayan toplam 198.428 kişi bulunmaktadır (T.C. Edirne Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024). Sekaran (2003) 75.000-1.000.000 aralığındaki anakütle için alınacak örneklem büyüklüğünün 382 kişi olması gerektiğini belirtmektedir. Araştırmada 385 kişinin verileri analize dahil edilmiştir. Bu bağlamda, örneklemin yeterli olduğu ve evreni temsil ettiğini söylemek mümkündür.

Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm; katılımcıların tanımlayıcı özelliklerini belirlemek için, 6 adet kategorik sorudan oluşan “*Kişisel Bilgi Formu*”ndan oluşmaktadır. İkinci bölüm; Kızıldemir (2017)’in çalışmasında kullandığı ölçekten oluşmaktadır. Söz konusu ölçek, “*olumlu etkiler*”i belirlemeye yönelik 19 ve “*olumsuz etkiler*”i belirlemeye yönelik 7 ifade olmak üzere toplam 26 ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin yanıt kategori sayısı 6’dır. Anket formunda yer alan ifadeler, katılımcıların görüşlerini ölçmek amacıyla beşli Likert ölçeği kullanılarak hazırlanmıştır. Ölçek “1=Hiç katılmıyorum” ile “5=Kesinlikle katılıyorum” arasında derecelendirilmiştir. Katılımcıların kararsız kaldıkları durumlar için “Fikrim yok” seçeneği de eklenmiştir. Üçüncü bölümde; paydaşların, turizmin bölgesel kalkınmaya etkisinin önem derecesini hangi sırada algıladığını ve turizmin Edirne’nin kalkınması açısından ne ölçüde faydalı olduğuna dair algılarını belirlemek için ölçeğe Kızıldemir (2017) tarafından eklenen 2 ifade yer almaktadır. Örneklemden elde edilen veriler SPSS 22.0 ile çözümlenmiştir.

Ayrıca araştırmada kullanılan verilerin toplanabilmesi için gerekli olan etik kurul izni; Kırklareli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 28.04.2025 tarihinde (sayı no: E-35523585-199-158679) alınmıştır.

3.3. Bulgular

3.3.1. Güvenilirlik Analizi

Analiz sonucunda ölçeğin toplam güvenilirlik Cronbach Alpha katsayısı, 0,862 (n=26)’dir. Ölçekte yer alan olumlu ifadelerin güvenilirlik Cronbach Alpha katsayısı 0,866 (n=19) ve olumsuz ifadelerin güvenilirlik Cronbach Alpha katsayısı 0,737 (n=7)’dir. Bu katsayılar ölçeğin güvenilir kabul edilebileceğini göstermektedir.

3.3.2. Normallik Analizi

Veri analizine başlamadan önce normallik varsayımının sağlanıp sağlanmadığını değerlendirilmiştir. Skewness (-0,221) ve kurtosis (0,514) değerlerinin +1,96 ile -1,96 aralığında yer alması örneklemin normal dağılım

gösterdiğini ortaya koymuştur (Hair vd., 2010). Ayrıca Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi yapılmıştır. Kolmogorov Smirnov ($p=0,140>0,05$) ve Shapiro-Wilk ($p=0,70>0,05$) testi sonucunda dağılımın normal dağılımdan anlamlı bir farklılık sergilemediği belirlenerek normallik varsayımını karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.3. Tanımlayıcı Bulgular

Bu bölümde araştırmanın kategorik sorularına ait tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra çalışmanın amacı doğrultusunda turizm paydaşlarının algılarının değerlendirilmesine yönelik ön bulgular yer almaktadır.

3.3.3.1. Paydaşlara İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Tablo 2’de turizm paydaşlarına ilişkin tanımlayıcı bulgular gösterilmektedir. Tablo 2 incelendiğinde; paydaşların %20,5’ini bölge halkı, %17,7’sini yiyecek-içecek işletmesi ve yerel yönetim çalışanı, %14’ünü bölge esnafı, %8,3’ünü STK, %7,5’ini seyahat acentası çalışanı, %3,4’ünü ulaşım işletmesi çalışanı ve %2,6’sını kültür ve eğlence işletmesi çalışanının oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 2. Paydaşlara İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Kategoriler	Gruplar	n	%
Paydaş Grubu	Konaklama İşletmesi Çalışanı	32	8,3
	Yiyecek-İçecek İşletmesi Çalışanı	68	17,7
	Seyahat Acentesi Çalışanı	29	7,5
	Ulaşım İşletmesi Çalışanı	13	3,4
	Kültür ve Eğlence İşletmesi Çalışanı	10	2,6
	Bölge Esnafı	54	14,0
	STK	32	8,3
	Yerel Yönetim Çalışanı	68	17,7
	Bölge Halkı	79	20,5
<i>Toplam</i>		385	100

3.3.3.2. Paydaşların Demografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Tablo 3’te turizm paydaşlarının demografik özelliklerine ilişkin tanımlayıcı bulgular gösterilmektedir. Tablo 3 incelendiğinde; paydaşların (en yüksek yüzdesel oranlara göre); %61,8’i erkek, %53,2’si bekar, %29,1’i 38-47 yaş aralığında, %33’ü lisans mezunu ve %37,4’ü 35.001-45.000 TL gelir düzeyi arasındadır.

Tablo 3. Paydaşların Demografik Özellikleri

Kategoriler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	147	38,2
	Erkek	238	61,8
	<i>Toplam</i>	385	100

Medeni durum	Evli	180	46,8
	Bekar	205	53,2
	<i>Toplam</i>	<i>385</i>	<i>100</i>
Yaş	18-27	85	22,1
	28-37	107	27,8
	38-47	112	29,1
	48-57	49	12,7
	58 ve üzeri	32	8,3
	<i>Toplam</i>	<i>385</i>	<i>100</i>
Eğitim durumu	Ortaöğrenim	78	20,3
	Lise	2	0,5
	Ön lisans	115	29,9
	Lisans	127	33,0
	Lisans üstü	63	16,4
	<i>Toplam</i>	<i>385</i>	<i>100</i>
Gelir Düzeyi	22.104 TL ve altı	32	8,3
	22.105-35.000 TL	117	30,4
	35.001-45.000 TL	144	37,4
	45.001-55.000 TL	50	13,0
	55.001 TL ve üzeri	42	10,9
	<i>Toplam</i>	<i>385</i>	<i>100</i>

3.3.3.3. Paydaşların Sektörlerin Bölgesel Kalkınmaya Ekonomik Katkısına Yönelik Önem Derecesi Algılarını Gösteren Tanımlayıcı Bulgular

Turizm paydaşlarının sektörlerin bölgesel kalkınmaya ekonomik katkısına yönelik önem derecesi algılarını gösteren tanımlayıcı analizler Tablo 4'te sunulmaktadır. Tablo 4 incelendiğinde; turizm paydaşlarından turizm 1. sıradadır diyenlerin oranı %62'dir. Bu oranı 2. sırada %62 ile tarım sektörü ve 3. sırada %72 ile sanayi sektörü izlemektedir. Elde edilen sonuçlara göre şehrin lider sektörü turizm olarak algılanmaktadır.

Tablo 4. Paydaşların Sektörlerin Bölgesel Kalkınmaya Ekonomik Katkısına Yönelik Önem Derecesi Algıları

Derece	Tarım		Sanayi		Turizm		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1. sırada	144	37	4	1	237	62	385	100
2. sırada	238	62	103	27	44	11	385	100
3. sırada	3	1	278	72	104	27	385	100

3.3.3.4. Paydaşların Turizmin Edirne Ekonomisine Sağladığı Faydaya İlişkin Algılar

Turizm paydaşlarının, turizmin Edirne ekonomisine ne ölçüde faydalı olduğuna dair algıları Tablo 5’te gösterilmektedir. Tablo 5 incelendiğinde; “Yatırım yapılırsa daha faydalı olur” diyenlerin oranı %50,1’dir. Bunu %47,5 ile “Faydalı” yanıtı izlemektedir.

Tablo 5. Paydaşların Turizmin Edirne Ekonomisine Sağladığı Faydaya İlişkin Algılar

Kategori	n	%
Faydalı	183	47,5
Faydalı değil	7	1,8
Yatırım yapılırsa faydalı olur	193	50,1
Fikrim yok	2	0,5
Toplam	385	100

3.3.3.5. Paydaşların Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkisine Yönelik Algılarına Dair Tanımlayıcı Bulgular

Bu bölümde turizm paydaşlarının, turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkisine yönelik algılarını gösteren tanımlayıcı bulgular yer almaktadır.

Tablo 6 incelendiğinde, turizm paydaşlarının olumlu ifadelerle yüksek oranda katıldıkları anlaşılmakta olup, ilk üçünün sırasıyla; “Bölgeye yönelik döviz girişini artırır.” ($\bar{x}=5,5299$), “Yeni istihdam olanaklarının yaratılmasını sağlar.” ($\bar{x}=5,2078$) ve “Bölgeye yönelik yatırım artışı sağlar.” ($\bar{x}=5,1610$) olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 6. Paydaşların Turizmin Olumlu Ekonomik Etkisine Yönelik Algıları

OLUMLU İFADELER	$\bar{x}$	Standart Sapma
1. Bölgeye yönelik döviz girişini artırır.	5,5299	0,83838
2. Bölgeye yabancı sermaye girişi sağlar.	5,0026	1,15582
3. Bölgeye yönelik yatırım artışı sağlar.	5,1610	1,07046
4. Bölgedeki kişi başına düşen geliri artırır.	4,1221	1,45887
5. Yeni istihdam olanaklarının yaratılmasını sağlar.	5,2078	1,08898
6. Bölgenin alt yapı olanaklarının gelişmesini sağlar.	3,6753	1,35633
7. Bölgenin üst yapı olanaklarının gelişmesini sağlar.	4,0857	1,26468
8. Bölgedeki tarım sektörünün gelişmesine katkı sağlar.	3,6571	1,19323
9. Bölgedeki sanayi sektörünün gelişmesine katkı sağlar.	3,3351	1,20522
10. Diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkını azaltır.	4,3584	1,26299
11. Bölgedeki çevre kalitesinin artmasını sağlar.	3,7299	1,30495
12. Bölgedeki tarım sektörü kadar gelir getirir.	4,2260	1,42096
13. Bölgedeki sanayi sektörü kadar gelir getirir.	4,1091	1,45900
14. Yerel kamu yönetimi gelirlerini artırır.	4,3922	1,25285
15. Üretilen ürünlerin satış miktarlarını artırır.	5,1351	0,97758
16. Turizm gelirleri turizm kaynaklarına (restorasyon vb.) ayrılan paydan daha fazladır.	4,6857	1,57699
17. Tarım sektöründe çalışanların gelirini artırmaktadır.	3,4052	1,42411
18. Sanayi sektöründe çalışanların gelirini artırmaktadır.	3,0805	1,37548
19. Gelirleri yöre halkına dengeli dağılmaktadır.	2,7844	1,22592
Toplam	4,1938	0,68747

Tablo 7 incelendiğinde, turizm paydaşlarının olumsuz ifadeler arasında en yüksek katılım gösterdikleri ifadelerden ilk üçünün sırasıyla; “*Bölgesel enflasyon yaratır.*” ($\bar{x}=4,5065$), “*Kamu giderlerini artırır.*” ($\bar{x}=4,2104$) ve “*Bölgedeki ekonomik sistemi bozar.*” ($\bar{x}=4,0468$) olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 7. Paydaşların Turizmin Olumsuz Ekonomik Etkisine Yönelik Algıları

OLUSMUZ İFADELER	$\bar{x}$	Standart Sapma
20. Bölgesel enflasyon yaratır.	4,5065	1,38841
21. Kamu giderlerini artırır.	4,2104	1,41602
22. Yabancı iş gücü artışı sağlar.	3,4208	1,17906
23. İthalatı artırır.	3,4208	1,17906
24. Bölgedeki ekonomik sistemi bozar.	4,0468	1,35896
25. Tarım sektörüne olan yatırımları azaltır.	2,8779	1,20466
26. Sanayi sektörüne olan yatırımları azaltır.	2,7377	1,11862
Toplam	3,5907	0,79080

Ayrıca verilen cevapların toplam ortalamaları incelendiğinde, Edirne destinasyonundaki turizm paydaşlarının, turizmin ekonomik etkisine yönelik algılarında olumlu ifadelerin ortalamasının ($\bar{x}=4,1938$) olumsuz ifadelerin ortalamasına göre ($\bar{x}=3,5907$) daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

3.3.4. Paydaşların Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkisine Yönelik Farklılık Analizi Bulguları

Bu bölümde turizm paydaşlarının, turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkisine yönelik farklılık analizi bulguları yer almaktadır.

3.3.4.1. Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Olumlu Ekonomik Etkilerine Yönelik Farklılık Analizi Bulguları

Tablo 8, turizmin bölgesel kalkınmaya olumlu ekonomik etkilerinin *turizm paydaşlarının ait oldukları gruplara göre* farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One-Way Anova testinin sonuçlarını göstermektedir. Analiz sonucuna göre, grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F_{(8,376)}=2,210$, $p<0,05$). Farklılığın kaynağını belirlemek için yapılan Tukey testi sonucunda yiyecek içecek işletmesi çalışanlarının ortalamasının bölge esnafından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Olumlu Ekonomik Etkilerinin Turizm Paydaşlarının Ait Oldukları Gruplara Göre Farklılık Analizi Sonucu

Kategoriler	Gruplar	n	$\bar{x}$	Std. Sapma	F	Sig.	Sig ¹	Farklılık
Katılımcıların Ait Oldukları Meslek Grupları	Konaklama İşletmesi ^a	32	4,2484	0,56595	2,210	0,026*	-	-
	Yiyecek-İçecek İşletmesi ^b	68	4,3924	0,59305			0,019*	b>f
	Seyahat Acentesi ^c	29	4,3975	0,61340			-	-
	Ulaşım İşletmesi ^d	13	4,2632	0,75602			-	-
	Kültür ve Eğlence İşletmesi ^e	10	4,4105	0,68345			-	-
	Bölge Esnafı ^f	54	3,9678	0,80760			-	-
	Sivil Toplum Kuruluşu ^g	32	4,1201	0,55880			-	-
	Yerel Yönetim Çalışanı ^h	68	4,1525	0,62069			-	-
	Bölge Halkı ⁱ	79	4,1073	0,68747			-	-

*p<0,05

Tablo 9’da cinsiyet, medeni duruma, yaş, eğitim durumu ve gelir düzeyine göre turizmin bölgesel kalkınmaya olumlu ekonomik etkilerine ilişkin t-testi, One-Way Anova ve Tukey testi sonuçları gösterilmektedir. Yapılan t testi sonucuna göre, *cinsiyete göre* gruplar arasında erkeklerin lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($t_{(383)}=-3,106$, $p<0,05$). *Gelir düzeyine göre*, yapılan One-Way Anova testi sonucuna göre, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($F_{(4,380)}=5,638$, $p<0,05$). Gelir düzeyine göre anlamlı farklılık çıkan ifadeler Tukey testi uygulanarak belirlenen farklılıkların kaynakları yine Tablo 9’da gösterilmektedir. Gelir

düzeyi 22.104 TL ve altı olan turizm paydaşlarının ortalaması kendisinden daha yüksek gelir düzeyindeki turizm paydaşlarının ortalamasından düşüktür.

Turizmin bölgesel kalkınmaya olumlu ekonomik etkilerinin turizm paydaşlarının medeni durum ($t_{(383)}=-1,409$, $p>0,05$), yaş ($F_{(4,380)}=1,775$, $p>0,05$) ve eğitim durumu ($F_{(4,380)}=1,526$, $p>0,05$) gruplarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 9. Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Olumlu Ekonomik Etkilerinin Turizm Paydaşlarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılık Analizi Sonucu

Kategoriler	Gruplar	n	Ort.	Std Sapma	t	F	Sig.	Sig ¹	Fark
Cinsiyet	Kadın ^a	147	4,0569	0,71136	-3,106	-	0,002*	-	b>a
	Erkek ^b	238	4,2784	0,65970					
Medeni durum	Evli	180	4,1412	0,76156	-1,409	-	0,160	-	-
	Bekar	205	4,2401	0,61330					
Yaş	18-27	85	4,3666	0,53294	-	1,775	0,133	-	-
	28-37	107	4,1303	0,67542					
	38-47	112	4,1494	0,74414					
	48-57	49	4,1407	0,78496					
	58 ve üzeri	32	4,1842	0,69323					
Eğitim durumu	Ortaöğrenim	78	4,2537	0,74068	-	1,526	0,194	-	-
	Lise	2	4,6053	0,78154					
	Ön lisans	115	4,2714	0,60980					
	Lisans	127	4,1529	0,71879					
	Lisans üstü	63	4,0476	0,67525					
Gelir Düzeyi	22.104 TL ve altı ^a	32	3,6842	0,75398	-	5,638	0,000*	-	-
	22.105-35.000 TL ^b	117	4,1997	0,65546					
	35.001-45.000 TL ^c	144	4,2343	0,63524					
	45.001-55.000 TL ^d	50	4,3726	0,65451					
	55.001 TL ve üzeri ^e	42	4,2143	0,78336					

* $p<0,05$

3.3.4.2. Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Olumsuz Ekonomik Etkilerine Yönelik Farklılık Analizi Bulguları

Tablo 10, turizmin bölgesel kalkınmaya olumsuz ekonomik etkilerinin turizm paydaşlarının ait oldukları gruplara göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan One-Way Anova testinin sonuçlarını göstermektedir. Analiz sonucuna göre, grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($F_{(8,376)}=1,561$, $p>0,05$).

Tablo 10. Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Turizm Paydaşlarının Ait Oldukları Gruplara Göre Farklılık Analizi Sonucu

Kategoriler	Gruplar	n	Ortalama	Std. Sapma	F	Sig.
Katılımcıların Ait Oldukları Meslek Grupları	Konaklama İşletmesi	32	3,6205	0,66573	1,561	0,135
	Yiyecek-İçecek İşletmesi	68	3,7731	0,67424		
	Seyahat Acentesi	29	3,6059	0,55546		
	Ulaşım İşletmesi	13	3,4615	0,47793		
	Kültür ve Eğlence İşletmesi	10	3,9000	0,87818		
	Bölge Esnafı	54	3,3466	1,17659		
	Sivil Toplum Kuruluşu	32	3,4241	0,72434		
	Yerel Yönetim Çalışanı	68	3,6366	0,67749		
	Bölge Halkı	79	3,5931	0,79674		

*p<0,05

Tablo 11’de cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu ve gelir düzeyine göre turizmin bölgesel kalkınmaya olumsuz ekonomik etkilerine ilişkin t-testi, One-Way Anova ve Tukey testi sonuçları gösterilmektedir. Yapılan t testi sonuçlarına göre, *cinsiyete ve medeni duruma göre* erkek ($t_{(383)}=-2,652$, $p<0,05$) ve bekar ($t_{(383)}=-3,393$, $p<0,05$) olanların lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Benzer bir biçimde *Gelir düzeyine göre* yapılan One-Way Anova testi sonucuna göre de, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($F_{(4,380)}=8,466$, $p<0,05$). Gelir düzeyine göre anlamlı farklılık çıkan ifadeler Tukey testi uygulanarak belirlenen farklılıkların kaynakları yine Tablo 11’de gösterilmektedir. Gelir düzeyi 22.104 TL ve altı olan turizm paydaşlarının ortalaması kendisinden daha yüksek gelir düzeyindeki turizm paydaşlarının ortalamasından düşüktür.

Turizmin bölgesel kalkınmaya olumsuz ekonomik etkilerinin turizm paydaşlarının yaş ($F_{(4,380)}=1,980$, $p>0,05$) ve eğitim durumu ($F_{(4,380)}=1,564$, $p>0,05$) gruplarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 11. Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Turizm Paydaşlarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılık Analizi Sonucu

Kategoriler	Gruplar	n	Ort.	Std Sapma	t	F	Sig	Sig ¹	Fark
Cinsiyet	Kadın	147	3,4558	0,89999	-2,652	-	0,008*	-	b>a
	Erkek	238	3,6741	0,70428					
Medeni durum	Evli ^a	180	3,4460	0,81230	-3,393	-	0,001*	-	b>a
	Bekar ^b	205	3,7178	0,75068					
Yaş	18-27	85	3,7412	0,70383	-	1,980	0,097	-	-
	28-37	107	3,5327	0,85277					

	38-47	112	3,5957	0,81647					
	48-57	49	3,3761	0,81111					
	58 ve üzeri	32	3,6964	0,59485					
Eğitim durumu	Ortaöğrenim	78	3,4377	0,83437	-	1,564	0,183	-	-
	Lise	2	3,8571	1,01015					
	Ön lisans	115	3,7180	0,71515					
	Lisans	127	3,5771	0,82859					
	Lisans üstü	63	3,5669	0,77058					
Gelir Düzeyi	22.104 TL ve altı ^a	32	2,9286	1,03462	-	8,466	0,000*		
	22.105-35.000 TL ^b	117	3,5385	0,77418				0,001*	b>a
	35.001-45.000 TL ^c	144	3,7768	0,70710				0,000*	c>a
	45.001-55.000 TL ^d	50	3,5429	0,65751				0,004*	d>a
	55.001 TL ve üzeri ^e	42	3,6599	0,78243				0,001*	e>a

*p<0,05

SONUÇ

Hizmet sektörünün temel bileşenlerinden biri olan turizm sektörü, gün geçtikçe ekonomideki rolünü ve etkinliğini artırmaktadır (Özcan ve Bayrakcı, 2021) ve destinasyonlar açısından bölgesel kalkınmanın sağlanması konusunda katalizör rolü üstlenmektedir. İkincil kaynaklardan elde edilen veriler doğrultusunda, Edirne destinasyonunun ekonomik anlamda başarılı bir bölgesel kalkınma için gerekli turizm arz potansiyeline fazlasıyla sahip olduğunu söylemek mümkündür. Edirne ili Türkiye'nin Avrupa'daki sınır kapısıdır ve oldukça önemli bir turizm destinasyonudur. Çalışmada Edirne destinasyonu için turizmin ekonomik etkilerinin yönetilmesine destek olacak verilere ulaşılması hedeflenmiş ve araştırma bu temel üzerine inşa edilmiştir. Elde edilen sonuçlar turizmin ekonomik etkilerine yönelik turizm paydaşlarının algılarını ve olumsuz etkilerin giderilmesi için kamu yönetimi ve yerel yönetim düzeyinde politikaların, eylem programlarının planlanması ve uygulanmasında kritik noktaları vurgulamaktadır.

Çalışma kapsamındaki araştırma soruları ve elde edilen cevaplar aşağıda yorumlanmaktadır.

➤ *Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının, turizmin bölgesel kalkınmaya etkisinin önem derecesi hangi sırada algılanmaktadır?*

Turizmin bölgesel kalkınmaya ekonomik etkilerinin turizm paydaşları bakış açısıyla incelendiği çalışmada turizm paydaşlarının, sektörlerin bölgesel kalkınmaya etkisinde turizmi lider sektör olarak algıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunu ikinci sırada tarım sektörü ve üçüncü sırada sanayi sektörü

izlemektedir. Elde edilen sonuç ilin ekonomisinde sektörlerin reel dağılımı ile de örtüşmektedir. Hizmetler sektörü içerisinde yer alan turizm sektörü yapısı gereği diğer sektörlerle de yakın ilişki içerisinde dir. Turizm sektörü özellikle tarım sektörü ile sürekli bir girdi-çık tı ilişki içerisinde dir ve turizm tarım sektöründeki işletmeler için de destek niteliği taşımaktadır (Çıkın, Çeken ve Uçar, 2009). Ayrıca çalışmada turizm sektörünü ikinci öncü sektör olarak algılayanların oranının da yüksek çıkacağı umulurken, üçüncü sektör olarak algılayanların oranının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çoğunlukla turizm sektörünün gelir etkisinden yararlanamayan bölge halkı, yerel yönetim ve STK çalışanlarının algısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu sonuçla yerel halkın da turizme dahil edilmesi ve ekonomik kazanç elde edebileceği alanlar ve fırsatlar yaratılmasının önemli olduğu söylenebilir.

➤ *Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının, turizmin Edirne'nin kalkınması açısından ne ölçüde faydalı olduğuna dair algıları nasıldır?*

Edirne destinasyonunda turizm paydaşları, eğer turizme yatırım yapılırsa Edirne'nin kalkınması açısından daha faydalı olacağını belirtmektedirler. Yine turizmin ilin ekonomisi açısından faydalı olduğu yanıtını verenlerin sayısı da oldukça yüksektir. Dört mevsim ve tüm turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği zengin kültürel, doğal ve biyolojik çeşitlilik sunan Edirne destinasyonunda sadece iki adet 5 yıldızlı otel işletmesinin bulunması, uluslararası zincir otel işletmelerinin bir şubesinin bulunmaması ve konaklama ortalamalarının Türkiye'nin konaklama ortalamasından düşük olması bir anlamda turizm sektöründen henüz yeterince faydalanılamadığını da göstermektedir. Bu sonuç Edirne'ye başta konaklama işletmesi olmak üzere yatırım yapılmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca elde edilen bu sonuç Edirne'nin turizm potansiyelini tam olarak kullanamadığına ve diğer destinasyonlarla karşılaştırıldığında yatırım açısından daha geride kaldığı algısına da işaret etmektedir. Bu algılar, Türkiye'deki turizm gelirinden daha fazla pay elde edebilmek için Edirne destinasyonunun daha fazla yatırıma ihtiyacı olduğunu ve bu anlamda kat edilmesi gereken bir mesafe bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca turizm açısından sadece üst yapı değil, altyapı ve akıllı turizme uygun yatırımlar da paralel olarak yapılmalıdır. Yapılacak yatırımlar turizmin olumlu ekonomik etkilerini de artıracaktır. İzmen (2015), Edirne ekonomisinin gelişimindeki en önemli kısıtın girişimcilik eksikliği ve teşviklerden yararlanamama olduğunu belirtmektedir. Korent, Vuković ve Brčić (2015), yeterli bir girişimcilik ortamının geliştirilmesi için finansman kaynaklarına erişim,

elverişli hükümet politika ve programları, profesyonel hizmetlere erişimin yanı sıra gerekli bilgi ve becerilerin transferini sağlamak için ön koşullara odaklanmanın önemli olduğunu belirtmektedirler. Bu kısıtların ortadan kaldırılmasına ilişkin yapılacak çalışmalar Edirne'nin turizm açısından bölgesel kalkınmasına da katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda başta eğlence ve rekreasyon alanları olmak üzere yapılacak yatırımlar, turistlerin konaklama süresini de uzatarak paydaşların turizm gelirlerini de artıracaktır. Böylelikle istihdama da katkı sağlanacaktır.

➤ *Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının, turizmin ekonomik etkisine yönelik algılarında olumlu mu yoksa olumsuz görüş mü hakimdir?*

Edirne destinasyonundaki turizm paydaşlarının, turizmin ekonomik etkisine yönelik algılarında olumlu görüşün hakim olduğu belirlenmiştir. Turizm sektörü ile yerel ekonomilerin desteklenmesi ve güçlenmesi söz konusudur. Edirne destinasyonunun bölgesel kalkınmasında turizm sektörünün itici bir güç olarak kabul edilmesi de bu görüşü desteklemektedir.

➤ *Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının, turizmin ekonomik etkisine yönelik algılarında (olumlu ve olumsuz) en belirleyici etki nedir?*

Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkisine yönelik olumlu algılarında “*Bölgeye yönelik döviz girişini artırır.*” ifadesi en belirleyici ifadedir. Olumlu algıyı sürdürerek, güçlendirebilmek için döviz girişini arttıracak gelir düzeyi yüksek ziyaretçilere ulaşmak, konaklama sürelerini arttırmak, harcama alanları oluşturmak ve kültür turizminin yanında sağlık turizmi gibi daha fazla döviz girişi sağlayacak turistik ürün çeşitlendirmesi yapmak önem kazanmaktadır. Olumsuz algılarında ise “*Bölgesel enflasyon yaratır.*” ifadesi en belirleyici ifadedir. Genel olarak, enflasyon, “belirli bir zaman diliminde fiyatların artış oranı” olarak tanımlanmaktadır (Oner, 2019). Kuşku yok ki bu sonuç, enflasyonun turizm paydaşlarının satın alma gücünü azaltması ile ilgilidir. Elde edilen bu sonuç, politikaların, eylem programlarının planlanması ve uygulanmasında kritik nokta olarak enflasyonist etkiyi vurgulamaktadır. Bu olumsuz etkinin azaltılması için bölgesel enflasyonu kontrol altında tutarak fiyat istikrarını sağlamaya, gelir dağılımındaki bozulmayı önlemeye yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi önem kazanmaktadır.

➤ *Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkisine yönelik algıları (olumlu ve olumsuz) demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?*

Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkisine yönelik olumlu algıları ait oldukları paydaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; yiyecek-içecek işletmesi çalışanlarının olumlu ekonomik etkileri bölge esnafına göre daha yüksek algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Edirne destinasyonunun kültür ve gastronomi turizmi odaklı olması ve harcamaların daha çok bu alanlarda olması dolayısıyla yiyecek-içecek işletmesi çalışanlarının turizmin ekonomik etkilerinden en çok faydalananlar olduğunu söylemek mümkündür. Edirne destinasyonunda erkek turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkisine yönelik olumlu algıları kadın turizm paydaşlarından daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca, gelir düzeyi düşük olan turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkilerinden yeterince faydalanamadığı bu yüzden de diğer gelir düzeylerine göre daha az olumlu algıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Edirne destinasyonunda turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkisine yönelik olumsuz algıları ait oldukları meslek gruplarına göre değerlendirildiğinde; anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu noktada turizmin olumsuz etkilerinden tüm paydaşların eşit oranda etkilendiğini söylemek mümkündür. Edirne destinasyonunda erkek turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkisine yönelik olumsuz algıları olumlu algılardaki sonuca benzer biçimde kadın turizm paydaşlarından daha yüksek çıkmıştır. Yine bekar turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkisine yönelik olumsuz algıları, evli turizm paydaşlarından daha yüksek çıkmıştır. Turizmin ortaya çıkardığı enflasyon etkisi, geleceğe dönük düşüncelerin gerçekleştirilmesinde ekonomik bir engel olarak algılanmaktadır. Ayrıca, gelir düzeyi düşük olan turizm paydaşlarının satın alma gücünün düşerek turizmin olumsuz ekonomik etkilerinden (ki bu en çok bölgesel enflasyon yaratması ifadesiydi) daha fazla zarar gördüğü söylenebilir. Turizm sektörü, yoksul kesimlerin gereksinimlerini karşılamanın yanı sıra, bu bireylerin ekonomik döngüye dahil olmalarına da önemli olanaklar sağlamaktadır. (Roe ve Khanya 2001; Demirhan ve Kutluay Tutar, 2019). Yoksullar için net faydalar sağlayan turizm olarak tanımlanan ve bir turizm yaklaşımını ifade eden “*yoksul yanlısı turizm*” (Ashley, Roe ve Goodwin 2001)’in amacı; yoksulları karar alma süreçlerine dahil etmek, ekonomik kalkınmadan pay almalarını sağlamak ve böylece yaşam koşullarını iyileştirmek; aynı zamanda gerçekleşecek ekonomik gelişmelerden yoksul kesimlerin olumsuz etkilenmesini önleyecek tedbirler almaktır (Demirhan ve Kutluay Tutar, 2019). Harrison (2008), yoksul yanlısı turizmin yalnızca yoksullara odaklanan bir yaklaşım olmadığını, yoksul olmayanların da turizmden faydalanabileceğini ve bu faydanın orantısız bir şekilde olmaması gerektiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, gelir düzeyi belli bir sınırın altında olan görece olarak yoksul olarak

kabul edilen bu paydaşların turizmin bölgesel kalkınmaya etkisinden daha fazla yararlanabileceği doğrudan turizmle ilgili (turizmle ilgili eğitimler, proje destekleri, hibeler, mikro krediler, turizm pazarına ulaşmalarının sağlanması vb.) ve turizmin dolaylı etkisinden faydalanabileceği fırsatların kamu, yerel yönetim ve STK'ların destekleriyle sağlanması önemlidir.

Sonuç olarak, turizmin bir destinasyonda gelişmeye başlamasıyla birlikte tüm boyutlarıyla paydaşlarının yaşamlarını olumlu ve olumsuz olarak etkilediği söylenebilir. Turizm paydaşlarının turizmin ekonomik etkilerine yönelik olumlu algıları turizmde kritik başarı faktörleri arasındadır. Turizmin ekonomik etkilerinin araştırıldığı Edirne destinasyonunda da ekonomik etkilere ilişkin olumlu algıların baskın olduğu, olumsuz etkilerin ise uzun vadede kamu ve yerel yönetimlerin alacakları doğru önlemlerle azaltılabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sadece Edirne destinasyonu merkezindeki turizm paydaşları bakış açısıyla incelenmiş olup, gelecek araştırmalarda bağlı ilçelerdeki turizm paydaşları da dahil edilerek çalışmanın genişletilmesi tavsiye edilebilir. Araştırmada nicel yöntem kullanılmış olup nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı araştırmalar daha detaylı görüşlerin elde edilmesine katkı sağlayacaktır. Turizmin dinamik yapısı nedeniyle elde edilen sonuçlar önümüzdeki yıllarda değişebileceğinden araştırmanın ilerleyen yıllarda yeniden yapılarak, dönemsel değişikliklerin karşılaştırmalı analizinin değerlendirilmesiyle turizmin ekonomik etkilerinin gelişme yönü hakkında bilgi sağlanabilecektir. Turizmin uzun dönemde sürdürülebilir olması için bölgeye olan etkilerinin geniş kapsamlı olarak incelenmesi gereklidir. Yapılan çalışmada bu etkilerin ekonomik yönü incelenmektedir ve çalışmanın en temel sınırlılığını oluşturmaktadır. Gelecek araştırmalarda sosyo-kültürel ve çevresel etkilerinin de incelenmesi turizmin tüm etkilerinin bütüncül bir biçimde aydınlatılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Abel, S., & Le Roux, P. (2017). Tourism an Engine of Wealth Creation in Zimbabwe. *International Journal of Economics ve Financial Issues*, 7(2), 129-137.

Akdu, U., & Öktem, E. (2019). Turizmin Ekonomik, Sosyal, Çevresel ve Kültürel Etkilerine Yönelik Yöre Halkının Farkındalığı; Gümüşhane Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10 (Ek Sayı), 232-239.

Akış Roney, S. (2011). Turizm Bir Sistemin Analizi. *Detay Yayıncılık*, Ankara.

Alaeddinoğlu, F., & Tekin, M. K. (2020). Turizmin Ekonomik, Sosyo-Kültürel ve Çevresel Açından Yerel Halkın Yaşam Kalitesine Etkileri: Batman Örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29(2), 243-257.

Archer, B., & Fletcher, J. (1990). Tourism: its Economic Importance. In: Quest, M. (eds) Horwath Book of Tourism. *The Macmillan Press Ltd*.

Ashley, C., Roe D., & Goodwin H. (2001). Pro-poor Tourism Strategies: Making Tourism Work for the Poor-A Review of Experience. Pro-Poor Tourism Report No. 1, Overseas Development Institute, Russell Press, Nottingham.

Ay, A. (2014). Yerel Halkın Turizmin Etkileri ile İlgili Algı ve Beklentileri: Edirne İli Üzerine Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı, İstanbul.

Bahar, O., & Kozak, M. (2013). Turizm Ekonomisi. *Detay Yayıncılık*. 5. Basım, Ankara.

Baykul, A., & Işık Maden, S. (2017). Bölgesel Kalkınma ve Turizm İlişkisi: TR61 Bölgesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 65-73.

Çeken, H. (2008). Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 293-306.

Çetin, T. (2009). Beypazarı'nda Turist-Yerli Halk Etkileşimi ve Turizmin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Etkileri. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9(1), 15-32.

Çıkmın, A., Çeken, H., & Uçar, M. (2009). Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi, Agro-Turizm ve Ekonomik Sonuçları. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 15 (1 ve 2), 1-8.

Demirhan, S., & Kutluay Tutar, F. (2019). Dünyada ve Türkiye'de Turizm Sektörünün Yoksulluğu Azaltmadaki Rolü. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 5(12), 150-177.

Edirne Belediyesi (2025). Edirne Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Arasında Kültürel Miras İş Birliği Protokolü İmzalandı.

<https://www.edirne.bel.tr/Gundem/HaberDetay?haberId=f054c31d-488e-4314-adb0-8677361bedf3> (13.02.2025).

Edirne İli Turizm Master Planı 2022-2030 (2022). Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Edirne Valiliği Proje Geliştirme ve Uygulama Merkezi, Trakya Kalkınma Ajansı, Edirne Belediye Başkanlığı, Trakya Üniversitesi. Edirne Kitaplığı, yayın no: 29, Seçil Ofset, İstanbul.

Gümüş, N., & Özüpekçe, S. (2009). Foça'da Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 398-417.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Veerson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7th edition. Pearson Prentice Hall.

Harrison, D. (2008). Pro-poor Tourism: A Critique. *Third World Quarterly*, 29(5), 851-868.

İçöz, O., & Kozak, M. (2002). Turizm Ekonomisi Turizmin Mikro ve Makro Ekonomik Etkileri. *Turhan Kitabevi*. 2. Baskı, Ankara.

İzmen, Ü. (2015). Bölgesel Kalkınma Dinamikleri: Edirne için Orta Gelir Tuzağından Çıkış Stratejileri ve 2023 Senaryoları. Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu)-Trakya Kalkınma Ajansı 1-240. <https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33061/xfiles/922016C53ms2.pdf> (14.02.2025).

Karaman, A., & Gül, M. (2015). Kırsal Turizmin Sosyo- Kültürel-Ekonomik Etkileri Çerçevesinde Konya İli Hadim İlçesi İçin Öneriler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 10(2015), 1-23.

Kervankıran, İ. (2014). Beypazarı/Ankara Örneğinde Turizmin Ekonomik, Toplumsal ve Çevresel Etkilerine Yerel Halkın Yaklaşımı. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 133-153.

Keskin, E., & Çontu, M. (2011). Mustafapaşa (Sinassos) Kasabasında Yaşayan Halkın Turizme Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(2), 37-55.

Kızıldemir, Ö. (2017). Turizmin Ekonomik Etkilerinin Bölgesel Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi: Adana Örneği. *Doktora Tezi*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği, Sakarya.

Korent, D., Vuković, K., & Brčić, R. (2015) Entrepreneurial Activity ve Regional Development, *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 28(1), 939-958.

Kozak, N., Akoğlan Kozak, M. & Kozak, M. (2015). Genel Turizm İlkeler-Kavramlar. *Detay Yayıncılık*. 17. Basım, Ankara.

Mesci, M. & Dönmez, G. (2016). Turizmin Bölgesel Kalkınma ve Yerel Halk Üzerindeki Etkisi: Mudurnu Örneği. *AİBÜ SBE Dergisi*, 16(2), 21-50.

Motsa, A., Rybakova, S., Shelemetieva, T., Zhuvahina, I., & Honchar L. (2021). The Effect of Regional Tourism on Economic Development (Case Study: The EU Countries). *Faculty of Business Economics ve Entrepreneurship International Review*, No.1-2, 67-75.

OECD (2020). OECD Tourism Trends ve Policies 2020. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en>
https://www.oecd.org/en/publications/oecd-tourism-trends-ve-policies-2020_6b47b985-en.html (14.02.2025).

Oner, C. (2019). Inflation: Prices on the Rise. In: Finance ve Development Back to Basics: Economic Concepts Explained. *International Monetary Fund*.
<https://www.imf.org/en/Publications/fved/issues/Series/Back-to-Basics/Inflation> (14.02.2025).

Özcan, C. C., & Bayrakcı, S. (2021). Turizm Sektöründe Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Konya Örneği. *Journal of Travel ve Tourism Research*, 18(18), 1-21.

Özdemir, M. A., & Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 1-25.

Öztaş, K., & Karabulut T. (2006). Turizm Ekonomisi Genel Turizm Bilgileri. *Nobel Yayın Dağıtım*. 2. Basım.

Roe, D., & Khanya, P. U. (2001). Pro-poor Tourism: Harnessing the World's Largest Industry for the World's Poor. World Summit on Sustainable Development, *International Institute for Environment ve Development (IIED)*, 1-8.
<https://www.iied.org/sites/default/files/pdfs/migrate/11007IIED.pdf> (13.02.2025).

Sekaran, U. (2003). Research Methods for Business: A Skill Bulding Approach. 4th Edition, John Wiley & Sons Inc., New York.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf (13.02.2025).

T.C. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2025a). <https://edirne.ktb.gov.tr> (13.02.2025).

T.C. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2025b). Edirne İli Tüm Konaklama Tesisleri Tesise Geliş ve Geceleme İstatistikleri. <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-293881/istatistikler.html> (13.02.2025).

T.C. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2025c). Kültür Varlığı İstatistikleri. <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-291631/kultur-varligi-istatistikleri.html> (13.02.2025).

T.C. Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2025d). Edirne İli 2019-2024 Yılları Arası Sınır Kapıları İstatistikleri. <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-293881/istatistikler.html> (13.02.2025).

T.C. Edirne Valiliği (2025). Ekonomi. <http://www.edirne.gov.tr/ekonomi> (14.02.2025).

T.C. Edirne Valiliği Edirne Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü (2024). Edirne İli 2024 Yılı Çevre Durum Raporu. https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/ed-rne_-cdr2024-20250716105922.pdf (25.11.2025)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007) Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013. <https://www.ktb.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf?0> (14.02.2025).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2025). Bakanlık Belgeli ve Bakanlığa Başvurusu Olan Tesisler. <https://www.ktb.gov.tr/genel/searchhotelgenel.aspx?lang=tr> (14.02.2025).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü (2025a). Ülkemize Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Milliyetlere Göre Dağılımı 2028-2023. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-249709/yillik-bultenler.html> (13.02.2025).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü (2025b). Seyahat Acentası Arama.

<http://yatirimisletmeleruygulama.kultur.gov.tr/Acente.Web.Sorgu/Sorgu/acentesorgu> (14.02.2025).

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı (2012). Edirne İli Tabiat Turizmi Master Planı 2013-2023. <https://bolge1.tarimorman.gov.tr/Documents/menu-dosyalar/Do%C4%9Fa%20Turizmi%20Master%20Planlar%C4%B1/Edirne%20TTMP.pdf> (14.02.2025).

T.C. Ticaret Bakanlığı (2025). Hudut Kapıları. <https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/gumruk-idareleri/hudut-kapilari> (10.02.2025).

T.C. Trakya Üniversitesi (2025). Sultan II.Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi. <https://saglikmuzesi.trakya.edu.tr/pages/oduller> (13.02.2025).

TÜİK (2025a). Ziyaretçilerin aylara göre turizm geliri, kişi sayısı ve kişi başı ortalama harcama. <https://data.tuik.gov.tr> (20.02.2025).

TÜİK (2025b). Harcama Türlerine ve Çeyreklere Göre Seyahat Harcamaları 2009-2024. <https://data.tuik.gov.tr> (20.02.2025).

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu (2025a). UNESCO Dünya Mirası Listesi <https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi> (13.02.2025).

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu (2025b). UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi. <https://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO-%C4%B0nsanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n-Somut-Olmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras%C4%B1-Temsil%C3%AE-Listesi> (13.02.2025).

UNWTO (2024). International Tourism Highlights, 2024 Edition. <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284425808> (10.02.2025).

UNWTO (2025). International Tourism Recovers Pre-Pveemic Levels in 2024. <https://www.unwto.org/news/international-tourism-recovers-pre-pveemic-levels-in-2024> (10.02.2025).

Ünlüönen, K., Tayfun, A., & Kılıçlar, A. (2011). Turizm Ekonomisi. *Nobel Akademik Yayıncılık*, 3. Basım, Ankara.

Vanhove, N. (2005). The Economics of Tourism Destinations. *Elsevier Butterworth-Heinemann*.

World Economic Forum (2024). Travel & Tourism Development Index 2024 Insight Report May 2024.

https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_ve_Tourism_Development_Index_2024.pdf (13.0.2025).

Yağcı, Ö. (2003). Turizm Ekonomisi. *Detay Yayıncılık*. Ankara.

Yılmaz, İ. (2017). İl İl Türkiye’de Turizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri (İçerik Analizine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım). *Detay Yayıncılık*, Ankara.

Zengin, B. (2014). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisine Reel ve Moneter Etkileri. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(1), 102-126.